

# AZ ÖTÖDIK TANULMÁNYI LEVÉL

## AZ EVANGÉLIUM MINT KÖZPONT

### A. BEVEZETÉS

Az Evangéliumból mindig új impulzusokat nyerünk az Egyház megújulásához. A teológusok saját koruk szellemében értelmezik a bibliai szövegeket, ezekkel párhuzamosan a szentek átélései is kommentálják számunkra azokat. Sokak ítélete szerint Assisi Szent Ferenc különleges formában mutatta be az Evangélium szerinti életet.

*Amikor útnak indult, odasietett hozzá valaki, térdre borult előtte, és úgy kérdezte: "Jó Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?" "Miért mondasz engem jónak? - kérdezte Jézus. - Senki sem jó, csak egy, az Isten. Ismered a parancsokat: Ne ölj! Ne törj házasságot! Ne lopj! Ne tanúskodjál hamisan! Ne csalj! Tiszteld apádat és anyádat!" "Mester - válaszolta -, ezeket mind megtartottam kora ifjúságomtól fogva." Jézus ránézett és megkedvelte. "Valami hiányzik még belőled - mondta neki. - Menj, add el, amid van, oszd szét a szegények közt, és így kincsed lesz az égben, aztán gyere és kövess engem!" Ennek hallatára az elszomorodott és leverten távozott, mert nagy vagyona volt.*

Ez a történet Szent Márk evangéliumában a gazdag ifjú meghívásáról szól (Mk 10,17-22), mely Szent Ferenc életében döntő változást hozott.

### B. ÁTTEKINTÉS

Ferenc megtapasztalja az evangélium szavában, hogy a Legtökéletesebb beszél hozzá, és meghívja őt az evangéliumi életre. Élete különösen azokból a bibliai szövegekből táplálkozik, amelyek kézzelfoghatóan érzékeltetik a földön járó Jézus és az apostolok életét.

A bibliai szövegek következő helyei hatottak Ferencre:

A gazdag ifjú meghívása (Mk 10,17-31)

Jézus követésének radikális feltételei

Az apostolok küldetéséről szóló beszédek (Lk 9-10; Mt 10; Mk 6), Jézus alap gondolataival

A szolgákról szóló beszéd (Lk 22,26)

A hegyi beszéd (Mt 5-7), az arany szabály (Mt 7,12)

János evangéliumából (Jézus búcsúbeszéde 13-17), és néhány szó, amely a szent kulcsszavává lett: Jn 4,24; 6,63. A szövegek amelyek a Szentháromság bennünk való életéről beszélnek.

Szent Péter első levelében levő kulcsszavak a ferences életforma bemutatására.

A zsoltárokat imádkozza, melyeket Krisztusra vonatkoztat, továbbá a Jelenések könyvének himnuszait.

A Szent iratait a bibliai idézetek és bibliai utalások hatják át. Az Evangélium szerinti élet alapja az a meggyőződés, hogy az egész élet a kegyelmen alapul („az Úr adott nekem...”), és az abból fakadó hálán és örömen.

A Regula az Evangéliumon kívül semmi más szabályt nem akar adni, elegendő az Evangéliumot hallgatni és arra felelni.

## C. INFORMÁCIÓ

Tankönyv 32-44. pontja.

## D. GYAKORLATOK FONTOS SZÖVEGEKEN

TEGEZŐ FORMÁBAN!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!4\*\*\*\*\*

### 1. Gyakorlat:

Konkordancia-gyakorlatok: A hegyi beszéd idézetei (Mt 5-7) Szent Ferenc írásaiban.

A következő lista megadja a helyeket, hogy hol fordul elő a Hegyi beszédből vett idézet Ferencnél:

Hegyi beszéd, (Mt 5-7) Szent Ferencnél:

5,3Int 14,1

5,8Int 16,1

5,9Int 13,1

5,9Int 15,1

5,10RNB 10,11

5,11RNB 16,15

5,12RNB 16,16

5,16 1 LHív 1,10

5,16 1 LHív 2,53

5,22RNB (Töredék) 1,23

5,28RNB 11,4; 12,5 (Töredék) 1,32

5,39Int 14,4 (Töredék) 1,34 RNB 14,4

5,44 2 LHív 38; Int 9,1 (Töredék) I,1; RB 10,10; RNB 22,1

5,45 1 LHív 1,7; 2 LHív 49

6,2Int 21,3; (Töredék) 1,50; RNB 17,13

6,9 2 LHív 21; (Töredék) 1,16; RNB 22,28

6,14RNB 21,6

6,15(Töredék) 1,63

6,16Int 21,3; RNB 3,2

6,20Int 28,1

6,33RegR 3

7,3RNB 11,11

7,12 1LHív 43; Int 18,1; RB 6,9; RNB 4,4; 6,2; 10,1

7,14RNB 11,13

A felsorolás segítségével állapítsd meg, hogy a szövegek melyik csoportjában találod gyakran a hegyi-beszéd idézeteit (intelmek, regulák, levelek, imák). Keressd ennek magyarázatát.

Hogyan idéz Ferenc, direkt vagy indirekt módon?

Mely szövegekben ad Ferenc az idézetekhez magyarázatot?

Az intelmekben magyarázza Ferenc a nyolc boldogságot:

Mit jelent a lelki szegénység? (szegénység Isten előtt)

Mit jelent tiszta szívűnek lenni?

### 2. Gyakorlat:

A ferences hivatás-történetek.

Hasonlítsd össze a következő elbeszéléseket, keressd ki azokat az elemeket, amelyek mindegyikben előfordulnak. A Szentírás mely idézetei találhatók ezekben?

Hasonlítsd össze az idézetekkel a Meg nem erősített regula 1. és 14. fejezeteit.

Az elbeszélések e következő munkákból valók:

Anonymus Perusinus legendája (10.fejezet: Bernát csatlakozik Ferenchez);

2 Cel 15 (Bernát elhatározza, hogy megveti a világot);

A három társ legendája 28-29;

Bonaventúra életrajz 3,3;

Bonaventúra életrajz 3,1;

Három társ legendája 25;

1 Cel 22

**a) *Hogy ezeket a szövegeket jobban megértsük, a következőket érdemes figyelni:***

Az első szövegben húzza alá a cselekedeteket jelölő szavakat (látni, hallani, stb.). Ezen a módon áttekintheti, melyek a legfontosabb cselekedetek az elbeszélésben. Írd fel ezeket a szavakat!

Ennek a listának a segítségével vizsgálj meg a többi elbeszélést, megtalálhatók-e ezek a cselekedetek.

E gyakorlat segítségével felfedezhetjük, hogy mi a legfontosabb a hivatásban.

Miután a listát elkészítetted, felelj a következő kérdésekre:

Milyen lépéseket kell tennie annak, aki a ferences életmódot akarja választani?

Milyen segítséget talál ebben?

Milyen szerepet játszik a választásban Ferenc?

**b) *Bibliai idézetek a Meg nem erősített Regulában (RNB 1-14-ben) és a forrásokban:***

Keressd ki a Meg nem erősített Regula 1-14. fejezetéből a bibliai idézeteket (készítsen listát), és vizsgálj meg, hogy melyik fordul elő a te ferences hivatás történetedben?

A kérdéseket a következő részben találod meg.

## **E. KONKRÉTIZÁLÁS**

### **1. Kérdés**

Milyen szerepet játszik a Te életében ez Evangélium ? Ismersz-e a mai világban az

Evangélium-szerinti élethez vezető kezdeményezéseket? Melyek ezek?

Milyen körülmények nehezítik meg az Evangélium radikális követését?

Gyűjtsd össze az előforduló eszméket, állítsd őket fontossági sorrendbe.

### **2. Kérdés**

Milyen konkrét lépéseket tehetünk az Evangélium szerinti élet felé? Véleményed szerint a mi időnkben mely szavak a legnagyobb hatásúak a Szentírásban?

### **3. Kérdés**

Mikor olvastál utoljára Bibliát? Ha ma, mond el, vagy írd le valaki számára: mit jelent a Te számodra? - Ha egy héttel ezelőtt, akkor nyissd ki a Szentírást és olvasd el Szent János első levelének 1. fejj. 1-4. verseit. Ha egy évvel ezelőtt, akkor telefonálj valakinek, aki rendszeresen olvassa a Bibliát, s kérdezd meg, miért teszi ezt? A választ majd mond el a csoportnak.

Ferenc az Evangéliumból impulzusokat kapott mozgalmá számára. Melyik a legfontosabb ma ezek közül? Mely impulzusok jelentenek ma problémát?

#### 4. Kérdés

Állíts össze egy személyes „szentírást” kedvenc idézeteiből!

#### 5. Kérdés

Milyen körülmények nehezítik a radikális Evangélium szerinti életet?

### F. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

Mit ért Ferenc az Evangélium-szerinti életen? Kérdések a tankönyv 35.-43. pontjaihoz.

Mi Ferenc célja a Szentírás olvasásával?

A Biblia mely részei hatottak Ferencre? Sorold fel ezeket a részeket! Nevezd meg azokat a szöveg-összefüggéseket, amelyekben ezek megtalálhatók.

A János Evangélium mely szavai és fejezetei hatottak legjobban Ferencre?

A Szentháromsággal való kapcsolatunkat milyen kifejezésekkel fogalmazza meg Ferenc?

Milyen vonásai vannak Ferenc Krisztus-képének, amelyet a szinoptikusokból és a János Evangéliumból merít?

Hogyan használja fel e zsoltárokat imájában?

Mit értünk az „*egyedül a kegyelem*”, „*egyedül az Evangélium*” és „*csak kontempláció és ima*” kifejezéseken?

# IDÉZETEK AZ ÖTÖDIK LEVÉLHEZ

## A. BONAVENTÚRA 3. FEJEZET

1 Ferenc a Szűz Istenanyának szentélyében időzve, állandó imádság közt azt kérte, hogy neki szolgájának pártfogója lenni kegyeskedjék az, aki méhébe fogadta a kegyelemmel és igazsággal teljes Igét.<sup>1</sup> Az irgalmasság Anyjának érdemeire aztán magába fogadta és életre keltette az evangéliumi igazság szellemét.

Egy nap ájtatosan hallgatta az apostolokról szóló misét, amelyben azt az evangéliumot olvasták, hogy Krisztus az igehirdetésre küldendő tanítványok életszabályául azt jelöli meg, hogyne legyen se aranyuk, se ezüstjük, se pénzük öveikben, se táskájuk az úton, se két köntösük, se sarujuk, se botjuk.<sup>2</sup> Ezt hallva, megértve és rajta gondolkodva, az apostoli szegénység barátja kimondhatatlan örömmel telik el és így szól:

- Ez az, amit kívánok! Ez az, ami után egész szívemből vágyakozom!

S azon mód levetette lábáról saruját, eldobta botját, táskáját, átkozott pénzét; megelégedett egyetlen köntössel, szíj helyett kötelet kötött derekára és lelke egész buzgalmával arra törekedett, hogy a hallottakat megvalósítsa és magát mindenestül az apostoli igazság szabályai szerint módolja.

2 Isten embere ettől kezdve égi sugallata az evangéliumi tökéletesség buzgó követője lett és másokat is bűnbánatra serkentett. Beszédei nem voltak se tartalmatlanok, se nevetségesek, hanem a Szentlélek erejével teljesek, a szív belsejéig hatolók úgy, hogy hallgatóságát nagy álmélkodásra ragadták. Minden prédikációjában békét hirdetett mondván: Az Úr adjon nektek békességet! Így köszöntötte a népet beszédje elején. Ezt a köszöntést az Úr kinyilatkoztatásából tanulta, amint azt később saját maga is tanúsította. Ez okból történt, hogy a prófétai szózat szerint<sup>3</sup> ő is a próféták lelkétől ihletve békét hirdetett, üdvösséget prédikált és üdvös intésekkel sokaknak igaz békét szerzett; olyanoknak, akik annak előtte Krisztustól elhúzva, távol jártak az üdvösségtől.

3 Mikor aztán az Isten emberének egyszerű tanításából sugárzó igazság is, meg élete is ismertté vált, példája nyomán némely férfiak bűnbánatra indultak és mindenről lemondva ruházat és élet szerint hozzá csatlakoztak. Ezek között az első tiszteletreméltó férfiú Bernát volt, aki isteni hivatást nyerve a boldog atyának elsőszülötte lett mind az időre, mind a kiváló életszentségre nézve. Bernát ugyanis miután megbizonyosodott Krisztus szolgájának szentségéről, példája nyomán a világ tökéletes megvetésére határozta el magát és tanácsát kérte ki a tekintetben, hogy ezt miképpen hajthatná végre.

Isten szolgája értesülve első követőjének szándékáról, a Szentlélek vigasztalásával eltelve így szólt:

- Istenről kell felvilágosítást kérnünk!

Reggel tehát beléptek Szent Miklós templomába és buzgó imádság előrebocsátásával Ferenc, a Szentháromság tisztelőjeként, háromszor ütötte föl az evangéliumos könyvet abban a reménykedésben, hogy Isten hármassal fogja Bernát szent elhatározását megerősíteni. A könyv első felnyitására ez jött elő: Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el mindened, amid vagyon és oszd el a legényeknek.<sup>4</sup> A másodiknál ez: Semmit se vigyetek az útra.<sup>5</sup> A harmadiknál pedig: Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen engem.<sup>6</sup> Mire a szent férfiú ezt mondotta:

<sup>1</sup> Jn. 1, 14.

<sup>2</sup> Mt. 10, 9.

<sup>3</sup> Iz. 52, 7.: Mily szép a hegyeken annak a lába, aki kihirdeti és kikiáltja a békét! Hirdeti a jót, kikiáltja a szabadulást és azt mondja Sionnak: Királya lett a te Istened!

<sup>4</sup> Mt. 19, 21.

<sup>5</sup> Lk. 9, 3.

<sup>6</sup> Mt. 16, 24.

- Ez az életünk és szabályunk, s mindazoké, akik társaságunkhoz óhajtanak csatlakozni! Menj tehát, ha tökéletes akarsz lenni és tedd, amit hallottál!

Később nemsokára ugyanazon Lélek még öt férfiút hívott meg, akikkel Isten fiainak száma hatra teljesedett. Ezek közül a harmadik hely az Istennel eltelt Szent Egyed atyának jutott, aki különösen érdemes az említésre. Utóbb ugyanis magasztos erények gyakorlásában tűnt ki, ahogy azt az Úr szolgálja előre megmondotta. Ez az Egyed bárha tudatlan és egyszerű ember volt, mégis a rendkívüli szemlélődés magaslataira emelkedett föl. Idők multával aztán ezeknek az állandó gyakorlatoknak annyira nekiélt, hogy sűrűn elragadtatásba esett, amint azt saját szememmel magam is láttam. Szinte úgy tetszett, hogy az emberek közt inkább angyali, mint emberi életet él.

## B. HÁROM TÁRS LEGENDÁJA

**25** Boldogságos Ferenc San Damiano temploma helyreállítási munkálatainak befejezésekor még remete viseletben járt, azaz kezében botot, lábán sarut, derekán pedig bőrvet hordott. Mikor azonban egy napon mise közben hallotta, hogy miket mondott Krisztus tanítványainak, midőn prédikálni küldte őket —hogy tudniillik ne legyen se aranyuk, se ezüstjük, se táskájuk, se erszényük, az útra ne vigyenek botot, és ne viseljenek se sarut, se köntöst<sup>7</sup> —, és amikor a pap hozzáfűzött szavaiból még világosabban megértett mindent, kimondhatatlan öröme gyulladva így kiáltott fel: „Igen, ez az, amit én teljes szívemből tenni kívánok.”

Amit hallott, mindent szorgosan emlékezetébe vésett, s azontúl nagy lelki vigassággal azon igyekezett, hogy azt betű szerint megtegye. Először is túladott mindenben, amiből egynél többje volt, azután eldobta magától a botot, sarut és erszényt, és végül egy ócska és durva csuhát tákolt össze magának, és azt bőrvet helyett kötéllel vette körül. Ezenfelül szívének minden gondját és szorgoskodását kizárólag arra fordította, hogy az új kijelentés szavait a tőle telhető módon végrehajtsa. Ezért az isteni kegyelem ösztönzésére serényen hirdetni kezdte az evangéliumi tökéletességet, egyszerű szavakkal a bűnbánatról prédikált. Szavai nem üres és nevetésre ingerlő fecsegések voltak, hanem ellenkezőleg, teljesek voltak a Szentlélek erejével és behatoltak a hallgatók szívének legbensőbb rejtekébe úgy, hogy az emberek nem győztek eleget csodálkozni rajta.

**28** A megbeszélte estén nagy szívbeli örömmel ment tehát házába, és az egész éjszakát ott töltötte. Bernát úr többek között ezzel a kérdéssel fordult Ferenchez: „Ha valaki sok vagyont nyert urától és azt sok éven keresztül kezében tartotta, de most már nem akarja tovább magának tartani, vajon mit kell cselekednie? Mi lenne számára a legjobb választás?” Boldogságos Ferenc habozás nélkül azt válaszolta, hogy a vagyont vissza kell adnia urának, akitől kapta. Erre Bernát úr így felelt: „Testvér! Eszerint összes földi javaimat az én Uram szerelméért, akitől nyertem őket, el fogom adni oly módon, ahogyan neked legjobbnak látszik.” „Holnap —fejezte be a beszélgetést a szent —korán reggel elmegyünk a templomba, és ott az evangéliumos könyvből megtudjuk, hogyan oktatta ki az Úr tanítványait.”

Reggel, mihelyt felkeltek, egy bizonyos Péter nevű emberrel együtt, aki szintén testvér óhajtott lenni<sup>8</sup> 1221. március 10-én.>, a Szent Miklós templomba mentek, mely Assisi főterén állott. Azonnal beléptek és buzgó imádságba mélyedtek. Mivel, mint afféle tanulatlan emberek, maguktól nem tudták volna megtalálni a világról való lemondásra vonatkozó evangéliumi helyet, arra kérték buzgón az Urat, kegyeskedjék nekik a könyv első felnyitására megmutatni szent akaratát.

**29** Imádságuk végeztével Ferenc fogta a becsukott könyvet, odatérdelt vele az oltár elé és felnyitotta. És íme, első felnyitásra az Úr következő tanácsa tűnt szemük elé: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj és add el, amid van, árát oszd szét a szegények között, és kincsed lesz a mennyben.”<sup>9</sup>

<sup>7</sup> Vö. Mt 10,7-13; de visszhangzik benne Mk 6,7—12; Lk 9,1—6 és 10,1—16 is. Az esemény 1209. február 24-én, Szent Mátyás apostol ünnepén történhetett.

<sup>8</sup> Pietro Cattaneo a San Rufino székesegyház kanonokja volt, egyébként laikus, világi ember, aki tisztán jogi ismereteinek köszönhette kanonoki székét. Később Szent Ferencet helyettesítette a generálisságban. <197

<sup>9</sup> Mt 19,21

Boldogságos Ferenc nagyon megörült ennek, és nem győzött eleget hálálkodni érte Istennek. De mint a Szentháromság igazi tisztelője, háromszor is meg akart győződni az igazságról. Ezért másodszor és harmadszor is fellapozta a könyvet. A második fellapozásnál ez a mondat került szemé elé: „Semmit se vigyetek az útra”<sup>10</sup>, a harmadiknál pedig ezt olvasta: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát.”<sup>11</sup>

Boldogságos Ferenc a könyv minden felnyitásánál hálát adott Istennek, hogy ím, háromszor is megmutatta és megerősítette immár nagy idő óta dédelgetett szándékát és hő vágyát. Azután odafordult kísérőihez, Bernáthoz és Péterhez, s így szólt hozzájuk: „Testvéreim, ez a mi életformánk és szabályzatunk és mindazoké, akik társaságunkhoz óhajtanak csatlakozni. Menjetek tehát, és amint hallottátok, úgy cselekedjete.”

Bernát úr, aki módfelett gazdag volt, azonnal hazasietett, és miután mindenét eladta, a begyűlt hatalmas summát az utolsó fillérig a város szegényeinek osztotta szét. Péter tehetségéhez képest szintén hajszálnyi pontossággal követte az isteni tanácsot.

Miután így mindenükön túladtak, mindketten csuhát öltöttek magukra, hasonlatosat ahhoz, melyet a szent csak kevéssel előbb, a remeteélet elhagyásakor ügyeskedett össze magának. És ettől fogva szoros életközösségben éltek vele a szent Evangélium előírása szerint, melyet megmutatott nekik az Úr. Végrendeletében joggal mondhatta tehát boldogságos Ferenc: „Az Úr maga nyilatkoztatta ki nekem, hogy a szent Evangélium szerint kell élnem.”<sup>12</sup>

## C. 1 CELANÓI 22

**25** Nyomban utána egy másik assisi polgár csatlakozott hozzá, aki már azelőtt is igen dicséretes életet élt, és amit szentül kezdett, azt nemsokára még szentebbül fejezte be<sup>13</sup>. Őt rövid idő múlva Egyed testvér követte, egy egyszerű, derék és istenfélő férfiú, aki hosszú időn át szentül, igazul és jámborul élt, s a tökéletes engedelmességnek, a leleményes munkavállalásnak, a remeteéletnek és a mélységes szemlélődésnek példáit hagyta reánk<sup>14</sup>. Végül hetediknek<sup>15</sup> Fülöp testvér<sup>16</sup> csatlakozott hozzájuk, akinek ajkát a tisztaság izzó paraszával érintette az Úr, hogy mondhatatlanul édes, sőt mézédés dolgokat tudjon Róla mondani. Ugyanígy a szent könyveket, bár sohasem tanulmányozta őket, megértette, és helyesen magyarázta, hasonlóan azokhoz, akiket a zsidók vezérei, mint írástudatlan és tanulatlan embereket, megvetettek.

## D. 2 CELANÓI 15

### a) *Bernát testvér lemondásáról*

**15** Bizonyos Bernát nevű assisi polgár, aki később a tökéletesség fia lett, amikor Ferenc példájának láttára elhatározta, hogy teljesen szakít a világgal, alázatosan tanácsért fordult hozzá. Beszélgetés közben ezt a kérdést vetette fel: „Ha valaki egy úr javait, amelyeket már hosszú időn át használt, nem akarja tovább magánál tartani, mit kell velük leghelyesebben tennie, ó atyám?” „Adjon vissza mindent urának, akitől kapta” – felelte Isten embere. „Íme, mindenemet, amim csak van – felelte erre Bernát –,

<sup>10</sup> Mk 6,8

<sup>11</sup> Mt 16,24

<sup>12</sup> Végr 14

<sup>13</sup> Valószínűleg Cattani Péter kanonok, káptalani ügyész, Szent Ferenc első helyettese a generálisságban, aki azonban már 1221. március 10-én meghalt.

<sup>14</sup> Egyed testvér (+1262. április 22.) jóval túlélte Tamás testvért; tehát azt kell gondolnunk, hogy az itt mondottak csak utólagos betoldásként kerültek bele a szövegbe. De az is lehet, hogy egyszerű retorikai szójátékkal állunk szemben. (\$IPost modicum consummavit-longo tempore durans)\$D

<sup>15</sup> Egyed testvért Sabbatinus, Moricus és Cappella János testvérek követték a belépésben.

<sup>16</sup> Valószínűleg a Hosszúnak nevezett Fülöp testvér, akivel később mint a szegény úrnők vizitátorával találkozunk.

Istentől kaptam, és kész vagyok tanácsod szerint mindent visszaadni neki.” „Nos, ha kész vagy szavaidat tettekre váltani – mondta a szent –, akkor holnap korán reggel elmegyünk a templomba, és az evangéliumos könyv segítségével tanácsot kérünk Krisztustól.”

És valóban, másnap korán reggel beléptek a templomba, és miután egy sort buzgón imádkoztak, kinyitották az evangéliumos könyvet azzal az elhatározással, hogy azt fogják tenni, amire először esik tekintetük. És íme, az első kinyitásra Krisztus ezt a tanácsot adta nekik: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid van, és árát oszd szét a szegények között.”<sup>17</sup> Második kinyitásra ez tűnt szemük elé: „Semmit se vigyetek az útra.”<sup>18</sup> Végül harmadszor is megismételték, és ím, ezt olvasták: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát.”<sup>19</sup> Bernát mindezt habozás nélkül teljesítette, és a tanácsnak egyetlen betűjét sem hagyta betöltetlenül. Rövid időn belül nagyon sokan elfordultak a világ mardosó gondjaitól, és Ferenc vezérletével visszatértek a végtelen jóhoz és az igazi hazába. Hosszadalmas volna mindegyikükről külön elmondani, hogyan nyerték el mennyei hivatásuk pályabérét.

---

<sup>17</sup> Mt 19,21

<sup>18</sup> Lk 9,3

<sup>19</sup> Lk 9,23; Mt 16,24